

ŞUBAT AYINDA DEPREM DAYANIŞMASI PERAKENDE SATIŞLARI ARTIRDI

Şubat ayı TEPE anketi 13-28 Şubat 2023 tarihleri arasında uygulanmış olup deprem bölgesinde ve anket kapsamında bulunan illerde yanıtlanma oranı yüzde 55,7 düşmüş, toplama ise yüzde 6,8 olarak yansımıştır. Sektörel ve bölgesel endekslerin sağlıklı hesaplanabilmesi amacıyla, eksik anketler bölgedeki diğer illere dağıtılarak çalışma tamamlanmıştır. Bu çerçevede, Adana ve Osmaniye illerindeki eksik anketler Antalya ve Mersin illerinde, Diyarbakır ve Gaziantep illerindeki eksik anketler Mardin’de, Malatya ilindeki eksik anketler Van’da uygulanmıştır. Diğer taraftan, TEPE anketinin örnekleminde depremden en fazla etkilenen Kahramanmaraş, Adıyaman ve Hatay illerinin bulunmaması; başka bir ifadeyle, ikinci derecede hasar gören şehirler ve çevre illerinin ağırlıkta olması nedeniyle bölge özelinde depremin perakende sektörü üzerindeki olumsuz etkilerinin yeterince ölçülemediği düşünülmektedir. Bu sebeple, Şubat 2023 ayına ait TEPE sonuçlarının yorumlanırken kapsam bilgisinin dikkate alınmasının önemli olduğu değerlendirilmektedir.

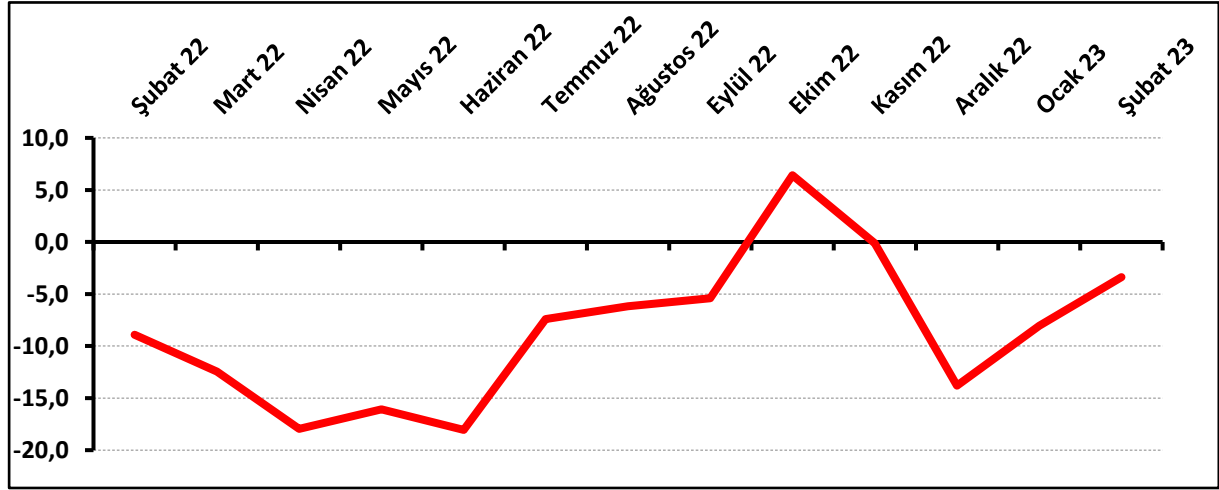
Yukarıda bahsi geçen düzeltmeler sonrasında hesaplanan TEPAV Perakende Güven Endeksi, Şubat 2023’te bir önceki aya göre 4,6 puanlık, bir önceki yılın aynı dönemine göre ise 5,5 puanlık artışla -3,4 puan değerini almış olup negatif değerinin ima ettiği olumsuz görünüm korunmuştur. TEPE anketine katılan perakendecilerden geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumunun iyileştiğini belirtenlerin oranı Şubat 2023’te yüzde 5,7’den yüzde 10,8’e, önümüzdeki 3 ayda işlerinde iyileşme bekleyenlerin oranı ise yüzde 7,6’dan yüzde 33,2’ye yükselmiştir. Önümüzdeki 3 ayda satış fiyatında artış bekleyen perakendecilerin oranı yüzde 73,5 olurken, “elektrikli ev aletleri, radyo ve televizyonlar” ve “tekstil, hazır giyim ve ayakkabı” sektörü Şubat ayında perakende güveni en fazla artan sektörler olmuştur. Bölgeler bazında incelendiğinde ise Şubat ayı perakende güveninde en fazla artış Adana ve Osmaniye’nin bulunduğu Akdeniz Bölgesi ile Diyarbakır ve Gaziantep’in içerildiği Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde görülmüştür.

Depremi hemen akabinde tüm ülke genelinde yürütülen yardım ve destek faaliyetlerinin perakende sektöründe önemli hareketlilik yarattığı, dolayısıyla bu dayanışmanın sektörel güven endekslerine de olumlu yansıdığı değerlendirilmektedir. Nitekim, depremden hasar gören kentlere komşu illerin ağırlıkta olduğu bölgelerde perakende sektörü güven endekslerindeki değişim daha yüksek olmuştur.

Perakende güveni geçen aya ve geçen yıla göre arttı

TEPE değeri, -3,4 puan değerini alarak geçen yılın aynı dönemine göre 5,5 puan, geçen aya göre 4,6 puan arttı. TEPE değerinin yıllık değişiminde geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumu göstergesindeki 15,0 puanlık, önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentisi göstergesindeki 16,5 iyileşme etkili oldu. Diğer taraftan, mevcut stok düzeyinin normalin üzerinde olduğu yönündeki 14,9 puanlık değişim endekse olumsuz yansıdı.

Şekil-1. TEPE (Şubat 2022 – Şubat 2023)¹



Tablo-1. TEPE, Aylık Seri

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-13,9	-18,8	-20,4	-14,1	-18,9	-16,9	-17,6	-17,8	-7,2	-9,7	-11,0	-15,5
2022	-11,4	-8,9	-12,5	-18,0	-16,1	-18,1	-7,4	-6,2	-5,4	6,4	-0,1	-13,8
2023	-8,0	-3,4										

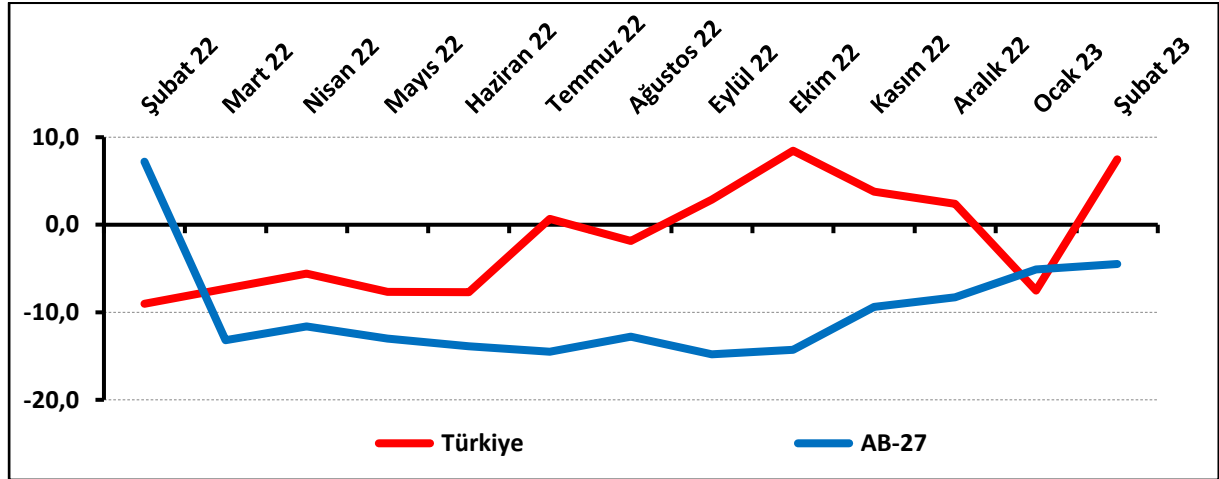
¹ Bültendeki tablo ve grafikler -aksi belirtilmediği sürece- mevsimsellikten arındırılmış serilere göre hazırlanmıştır.

Perakendecilerin geleceğe yönelik satış beklentisi arttı

Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentilerinin denge değeri Şubat 2023'te 7,5 puan oldu. Buna göre önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentileri, bir önceki aya göre 15,0, bir önceki yılın aynı ayına göre 16,5 puan arttı.

Şubat 2023'te TEPE anketi katılımcılarının yüzde 33,2'si önümüzdeki 3 ayda işlerinde iyileşme beklerken, yüzde 15,9'u işlerinde kötüleşme beklediğini belirtti. İşlerinde bir değişiklik beklemeyenlerin oranı ise yüzde 50,9 oldu. İyileşme beklentileri piyasadaki hareketlilik, deprem bölgesine yakınlık, ramazan ve bayramın yaklaşması; kötüleşme beklentileri ise yükselen maliyetler ve satış fiyatlarındaki artış, alım gücünün düşmesi, talebin temel ihtiyaçlarda yoğunlaşması ve ürün tedarikinde sıkıntı yaşanması ile gerekçelendirilmiştir.

Şekil-2. Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentisi (Şubat 2022 – Şubat 2023)



Tablo-2. Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentisi

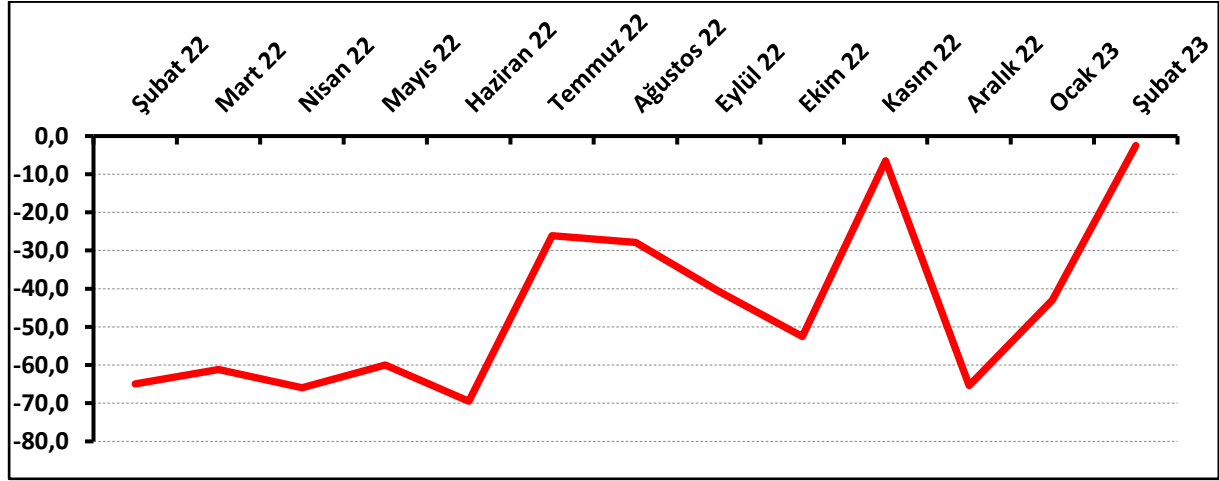
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-3,5	-10,0	-20,0	-8,9	-11,0	-12,5	-9,0	-11,6	-15,1	-19,7	-24,2	-30,2
2022	-13,8	-9,0	-7,3	-5,6	-7,7	-7,7	0,7	-1,8	2,8	8,5	3,8	2,4
2023	-7,5	7,5										

İşlerin durumuna ilişkin değerlendirmeler geçen aya ve geçen yıla kıyasla iyileşti ancak, olumsuz görünüm korunuyor

İşlerin (geçen yılın aynı dönemine göre) durumuna yönelik değerlendirmeler, Şubat 2023'te -2,5 puan değerini alarak Ocak 2023'e göre 40,5 puan, Şubat 2022'ye göre 62,4 puan arttı.

Şubat 2023'te TEPE anketi katılımcılarının yüzde 21,6'sı geçen yılın aynı dönemine göre işlerinde artış olduğunu belirtirken, işlerinde düşüş olduğunu belirtenlerin oranı yüzde 24,1 olarak belirlendi. Geçen yıla göre işlerinde bir değişiklik olmadığını belirtenlerin oranı ise yüzde 54,3 oldu.

Şekil-3. İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu (Şubat 2022 – Şubat 2023)



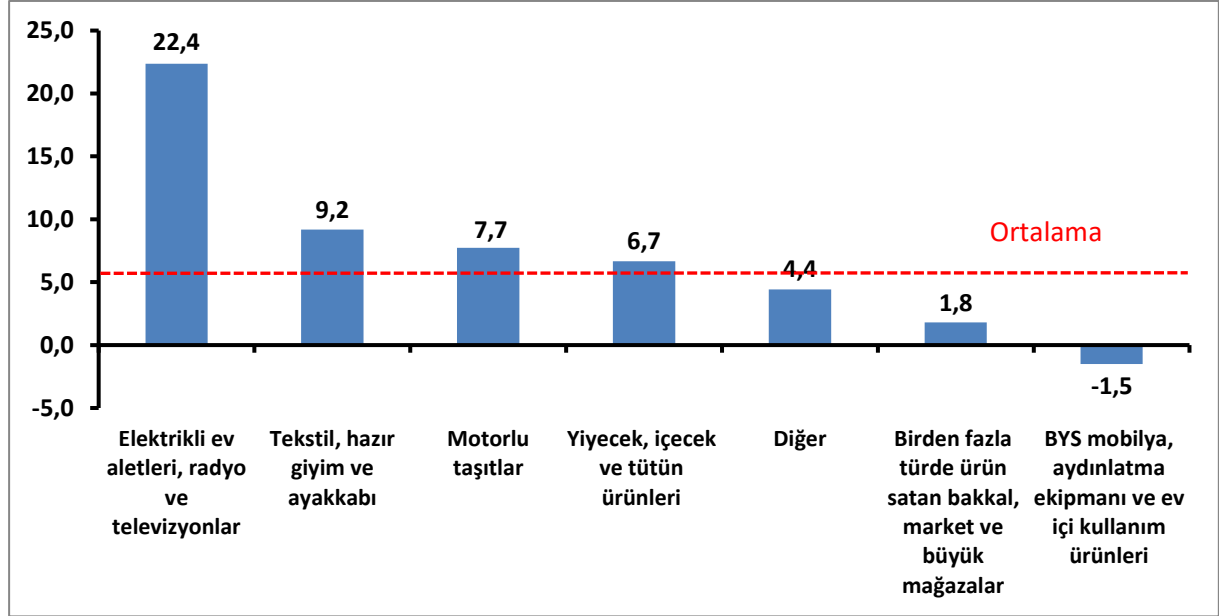
Tablo-3. İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-49,3	-39,5	-46,8	-40,7	-40,1	-50,4	-40,0	-46,3	-6,8	-17,9	-19,8	-35,6
2022	-53,8	-64,9	-61,1	-66,0	-60,0	-69,5	-26,1	-27,9	-40,7	-52,6	-6,4	-65,3
2023	-43,0	-2,5										

Perakende güveni en fazla “elektrikli ev aletleri, radyo ve televizyonlar” sektöründe arttı

Perakende güvenine alt sektörler itibarıyla bakıldığında, Şubat 2023'te, geçen yılın aynı dönemine göre “elektrikli ev aletleri, radyo ve televizyonlar”, “tekstil, hazır giyim ve ayakkabı”, “motorlu taşıtlar” ve “yiyecek, içecek ve tütün ürünleri” sektörlerindeki değişim ortalamanın üzerinde gerçekleşirken, “diğer (akaryakıt istasyonu, eczane, parfümeri, nalbur, züccaciye, kırtasiye, vb.)”, “birden fazla türde ürün satan bakkal, market ve büyük mağazalar” ve “mobilya, aydınlatma ekipmanı ve ev içi kullanım ürünleri” sektörleri ise ortalamanın altında değer aldı. Deprem bölgesine ulaştırılan öncelikli yardım malzemelerinden çok sayıda ısıtıcı, jeneratör, battaniye, kıyafet ve gıda yardımlarının ilgili sektörlerde perakende güveninin yükselmesine neden olduğu ve alt sektörler bazındaki ayrışmayı belirlediği düşünülmektedir.

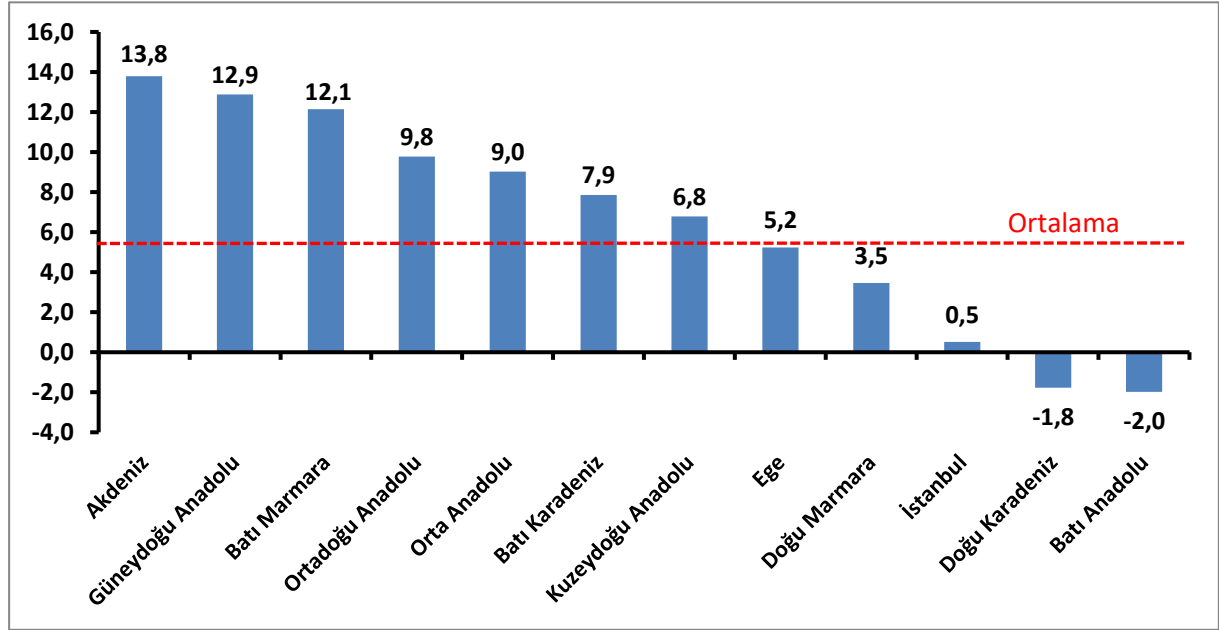
Şekil-4. Alt sektör bazında TEPE'nin Şubat 2023'te geçen yılın aynı dönemine göre değişimi (puan)



Perakende güveni en çok Akdeniz Bölgesi'nde arttı

Perakende güvenine bölgeler itibarıyla bakıldığında, Şubat 2023'te, Akdeniz, Güneydoğu Anadolu, Batı Marmara, Ortadoğu Anadolu, Orta Anadolu, Batı Karadeniz ve Kuzeydoğu Anadolu bölgelerindeki değişim ortalamanın üzerinde gerçekleşirken, Ege, Doğu Marmara, İstanbul, Doğu Karadeniz ve Batı Anadolu bölgelerinde ise ortalamanın altında gerçekleşti. Depremın ertesinde tüm ülke genelinde yürütülen yoğun yardımlaşma faaliyetlerinin perakende sektöründe önemli hareketlilik yarattığı ve bölgelerin neredeyse tamamında perakende güvenindeki artışa neden olduğu düşünülmektedir. Nitekim, perakende güveninin en fazla arttığı Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri depremden ikinci derecede etkilenen illeri ve bağlantının yüksek olduğu çevre illeri kapsamaktadır. Diğer taraftan, depremden en fazla hasar gören Kahramanmaraş, Hatay ve Adıyaman illerinin TEPE anketinin örneklem kapsamında olmaması nedeniyle bölgedeki olumsuz etkilerin yeterince ölçülemediği değerlendirilmektedir.

Şekil-5. Bölgeler bazında TEPE'nin Şubat 2023'te geçen yılın aynı dönemine göre değişimi (puan)*



* Akdeniz, Adana, Antalya, Mersin, Osmaniye; Batı Anadolu, Ankara, Konya; Batı Karadeniz, Kastamonu, Samsun, Tokat, Zonguldak; Batı Marmara, Balıkesir, Tekirdağ; Doğu Karadeniz, Ordu, Trabzon; Doğu Marmara, Bursa, Eskişehir, Kocaeli, Yalova; Ege, Denizli, İzmir, Kütahya, Muğla, Uşak; Güneydoğu Anadolu, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin; Kuzeydoğu Anadolu, Erzurum; Orta Anadolu, Kayseri, Niğde; Ortadoğu Anadolu, Malatya ve Van illerini kapsamaktadır.

Perakendecilerin yüzde 73,5'i satış fiyatında artış bekliyor

TEPE anketine soru bazında ve denge değerleri olarak bakıldığında, en olumsuz görünüm geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumu karşılaştırmalarına aittir. Önümüzdeki 3 ayda satış fiyatı beklentisi ise en üst değere yakın gerçekleşti. Eğilimler incelendiğinde ise, Şubat 2023'te, "mevcut stok düzeyi" dışındaki tüm değerlendirme ve beklentiler Şubat 2022'ye kıyasla olumlu yönde değişirken, "önümüzdeki 3 ayda satış fiyatı beklentisi" ise arttı. Bir önceki aya kıyasla bakıldığında ise "geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumu" dışındaki değerlendirme ve beklentiler Ocak 2023'e kıyasla olumlu yönde değişirken, "önümüzdeki 3 ayda satış fiyatı beklentisi" önemli oranda geriledi.

Tablo-4. TEPE soru bazında detaylı sonuçlar (puan)

Sorular	Endeks 02/2022	Endeks 01/2023	Endeks 02/2023	Bir önceki aya göre değişim 02/2023	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim 02/2023
Geçtiğimiz üç ayda işlerinizin gelişimi ne yönde oldu?	-40,3	-22,5	-25,3	-2,8	15,0
Mevcut stok düzeyiniz hakkında ne düşünüyorsunuz? ²	22,6	5,9	7,7	1,8	-14,9
Tedarikçilerden siparişlerinizin önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-17,5	-23,4	-8,8	14,6	8,7
Satışlarınızın önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-9,0	-7,5	7,5	15,0	16,5
İstihdam ettiğiniz personel sayısının önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-3,3	-4,4	6,6	11,0	9,9
Satış fiyatlarınızın önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	62,7	95,6	71,4	-24,2	8,7
İşleriniz geçen yılın aynı dönemine göre bu yıl nasıl gelişti?	-64,9	-43,0	-2,5	40,5	62,4
Mağaza sayınızın gelecek yıl nasıl değişmesini bekliyorsunuz?	0,2	-1,9	25,3	27,2	25,1

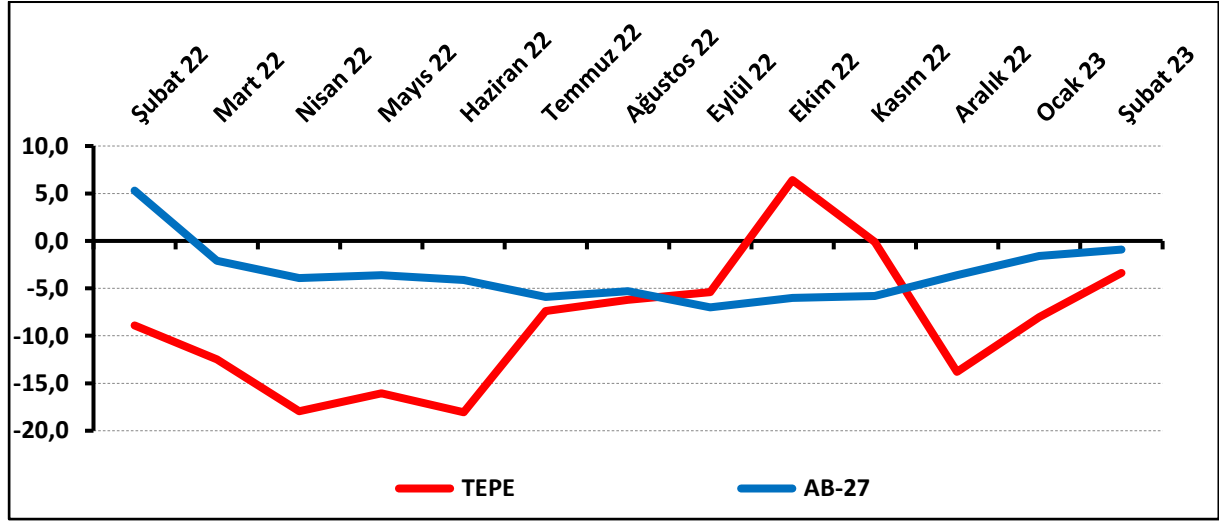
² Stok düzeyinde pozitif değer stok düzeyinin normalin altında olduğunu ifade etmektedir.

Tablodaki (-) değerler negatif beklentilerin pozitif beklentilerden fazla olduğunu ifade etmektedir.

AB'de perakende güveni geçen yıla kıyasla azaldı

Mart 2022'den bu yana olumsuz görünüm gösteren ve negatif değerler alan AB-27 Perakende Güven Endeksi, Şubat 2023'te de -0,9 puan değerini aldı. Değişim, bir önceki aya göre 0,7 puan artış, geçen yılın aynı dönemine göre ise 6,2 puan azalış yönünde oldu. Öte yandan, Kasım 2022'de tekrar negatif değer alan TEPE, bu alanda kalmaya devam etti.

Şekil-6. TEPE ile AB-27 Perakende Endeksinin karşılaştırılması (Şubat 2022 – Şubat 2023)



Tablo-5. AB-27

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-13,7	-14,3	-9,4	-5,6	-2,4	5,4	6,4	6,6	4,8	5,1	5,4	3,0
2022	3,9	5,3	-2,1	-3,9	-3,6	-4,1	-5,9	-5,3	-7,0	-6,0	-5,8	-3,6
2023	-1,6	-0,9										

Şubat 2023'te perakende güveni yıllık değişiminde Türkiye, AB-27 ve Euro Bölgesi ortalamalarının üzerinde değer aldı

Türkiye ve AB-27 ülkelerinin Perakende Güven Endeksleri değerlendirildiğinde, Şubat ayında geçen yıla göre en fazla artış gösteren ülke Yunanistan oldu. Yunanistan'ı Hırvatistan ve İtalya takip etti. Bölge ortalamalarındaki değişim AB-27'de -6,2 puan, Euro Bölgesi'nde ise -4,8 puan oldu. Bir önceki aya göre gelişmeler değerlendirildiğinde, en yüksek artış Danimarka'da yaşandı; bölge ortalamaları ise AB-27'de 0,7 puan, Euro Bölgesi'nde 0,6 puan. Türkiye'nin perakende güvenindeki değişim AB-27 ve Euro Bölgesi ortalamalarının üzerinde olduğu görüldü.

Tablo-6. AB-27 Ülkeleri** ve Türkiye'nin Perakende Güven Endeksi karşılaştırmaları (Şubat 2022 ve Ocak 2023'e göre)

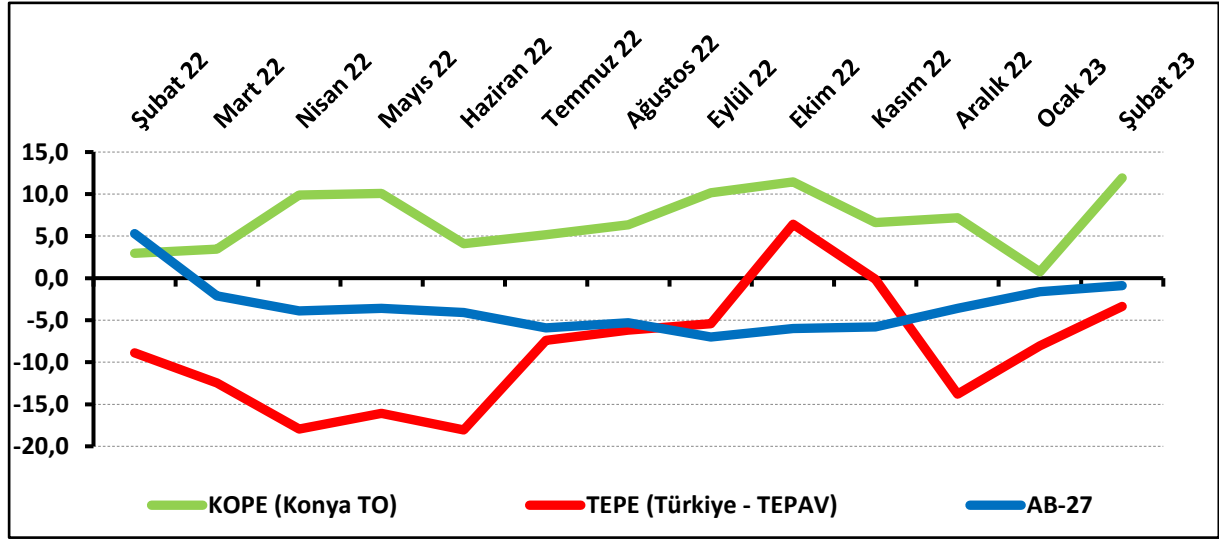
Ülkeler	Şubat 2022'ye göre Perakende Güven Endeksi'ndeki Değişim (Puan)*	Ocak 2023'e göre Perakende Güven Endeksi'ndeki Değişim (Puan)
Yunanistan	13,6	6,0
Hırvatistan	11,3	3,5
İtalya	9,7	3,2
Türkiye	5,5	4,6
Makedonya Cumhuriyeti	4,7	-2,7
Litvanya	3,1	3,7
Letonya	3,0	-0,1
Portekiz	2,1	1,7
Slovenya	1,4	0,1
Romanya	1,3	-5,4
Hollanda	0,8	0,3
Bulgaristan	0,1	-0,2
Karadağ	0,0	-1,4
Güney Kıbrıs Rum Yönetimi	-1,5	-2,3
Polonya	-1,8	1,1
Fransa	-2,7	-1,4
Çek Cumhuriyeti	-3,5	-1,5
Arnavutluk	-3,5	-2,3
Sırbistan	-3,5	-2,9
Euro Bölgesi-20	-4,8	0,6
AB-27	-6,2	0,7
İspanya	-7,6	-0,1
Finlandiya	-11,1	2,3
Macaristan	-11,5	3,6
Slovakya	-11,9	-12,9
Avusturya	-12,1	1,0
Almanya	-14,2	1,2
Belçika	-15,8	-0,3
Malta	-21,9	-26,0
Estonya	-22,5	-3,4
Danimarka	-22,9	8,7
Danimarka	-34,5	3,5
İsveç	-43,0	0,0

*Sıralama Şubat 2022 değişimine göre yapılmıştır.

Konya'da perakende güveni Türkiye genelinden daha iyi performans sergiledi

TEPAV ve Konya Ticaret Odası (KTO) iş birliğinde hazırlanan Konya Perakende Güven Endeksi (KOPE), Şubat 2023'te geçen yılın aynı dönemine göre 8,9 puan, bir önceki aya göre ise 11,2 puan artışla 11,9 puan değerini aldı. KOPE, Şubat ayında Türkiye genelinden ve AB-27'den daha olumlu bir perakende güvenine işaret etmektedir.

Şekil-7. KOPE, TEPE ile AB-27 Perakende Endeksinin karşılaştırılması (Şubat 2022 – Şubat 2023)



Tablo-7. Konya Perakende Güven Endeksi

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-11,0	-10,8	-8,9	-5,2	-7,7	0,5	5,2	8,9	19,4	10,6	8,6	7,9
2022	10,3	3,0	3,4	9,9	10,1	4,1	5,2	6,3	10,1	11,5	6,6	7,2
2023	0,7	11,9										